

Waiting for superman

directed by Davis Guggenheim

Κριτική του αμερικανικού εκπαιδευτικού
συστήματος και της υποχρεωτικής
εκπαίδευσης.
Προοπτικές αλλαγής της εκπαίδευσης μέσα από
την αναρχική φιλοσοφία.

Κρυονέρι, Νοέμβρης 2015

Αυτή η μπροσούρα είναι μία σύνθεση ιδεών και άρθρων με σκοπό να συνοδεύσει σαν επίλογος την προβολή αποσπασμάτων από τις ταινίες *Waiting for Superman* και *The Inconvenient Truth Behind Waiting for Superman*.

Περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το blog μας alliotikosxoleio.espivblogs.net ή στείλτε μας mail στο alliotikosxoleio@yahoo.gr.

Περιεχόμενα

Τα σχολεία Charter (Καταστατικά Σχολεία). Μια σοβαρή πρόκληση για το status quo _____	4
Το δικαίωμα στην παιδεία _____	7
Η εμφάνιση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η αναρχική αντίσταση_____	9
Ωχ όχι, όχι αυτή η λέξη από «Α»! Προτείνοντας έναν «Αναρχισμό» για την Εκπαίδευση _____	13
Επίλογος, αντί εισήγησης _____	16
They Schools _____	23

Εικόνα 1-Paris, Μαθητής και ματατζής

Τα σχολεία Charter (Καταστατικά Σχολεία).

Μια σοβαρή πρόκληση για το status quo¹

της **Louann A. Bierlein**

Φανταστείτε το σχολείο των ονείρων σας, στο οποίο εσείς και οι συνάδελφοί σας έχετε τον απόλυτο έλεγχο πάνω στον προϋπολογισμό του και όπου σχεδόν όλοι οι νόμοι και οι κανόνες έχουν συρρικνωθεί. Όχι πια αναλυτικά προγράμματα, οδηγοί λειτουργίας, τοπικές συλλογικές συμβάσεις και βιβλία επιλεγμένα από τα πάνω.

Φανταστείτε ομάδες ατόμων – δασκάλους, γονείς, μαθητές και παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης – να συνεργάζονται σε τακτική βάση για να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν αυτό το όνειρο.

Όχι πια δικαιολογίες, όχι πια γύρισμα της πλάτης.

Μόνο πολλή ελευθερία, υπευθυνότητα και σκληρή δουλειά, για να εξασφαλιστεί η πραγμάτωση της σωστής μάθησης.

Άραγε, είναι αυτό ένα απίθανο σενάριο για το σύστημα εκπαίδευσης στη χώρα μας; Δύσκολο ναι, αλλά όχι και απίθανο, δεδομένης της πρόσφατης νομιμοποίησης των λεγόμενων σχολείων Charter, τα οποία καθημερινά αυξάνονται σ' όλες τις πολιτείες.

Τι είναι αυτά τα κατασκευάσματα που ονομάζονται σχολεία Charter; Για ποιο λόγο έγιναν; Τι επίδραση έχουν στις ζωές δασκάλων, μαθητών και γονιών;

Γενικά, ένα σχολείο Charter είναι μια δημόσια εκπαιδευτική μονάδα που λειτουργεί με ένα καταστατικό ή με ένα συμβόλαιο, που είναι αποτέλεσμα διαπραγμάτευσης των «διοργανωτών», που σχεδιάζουν και λειτουργούν το σχολείο και του χρηματοδότη που καλύπτει τις προμήθειές του. Το σχολείο είναι «δημόσιο» και γι' αυτό δεν μπορεί να κάνει επιλογή μαθητών, δεν μπορεί να βάλει δίδακτρα, δεν πρέπει να είναι σεχταριστικό και είναι υπεύθυνο για την επίδοση των μαθητών.

Είναι επίσης ένα σχολείο επιλογής για δασκάλους, μαθητές και γονείς. Αν το σχολείο αποτύχει να προσελκύσει αυτά τα άτομα ή παραβιάσει οποιονδήποτε όρο του καταστατικού που το ίδιο έχει οριοθετήσει, παύει να λειτουργεί. Σε αντάλλαγμα γι' αυτές τις αυξημένες ευθύνες, αυτά τα σχολεία δε δεσμεύονται από τους περισσότερους πολιτειακούς νόμους και

¹ «Charter Schools», 4^η επίσκεψη ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ, Καλοκαίρι 1998, σελ.69-71

τους όρους λειτουργίας που θέτουν τα τοπικά Γραφεία Εκπαίδευσης, με την εξαίρεση των θεμάτων που αφορούν στην υγεία, την ασφάλεια, τα πολιτικά δικαιώματα, την οικονομική και μαθητική λογοδοσία. Επίσης, στα σχολεία αυτά παραχωρείται ο πλήρης έλεγχος για όλη τη χρηματοδότηση που χρειάζονται οι μαθητές τους.

Το κληροδοτημένο στοιχείο της λήψης αποφάσεων, βασισμένων πραγματικά στη θέση της μη μονιμότητας, της αποκέντρωσης και της βαριάς ευθύνης – όλα μέσα σε ένα δημόσιο σκηνικό – έκανε τα σχολεία Charter μια πολύ ελκυστική μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία, τόσο για κείνους που θεσμοθετούν όσο και για τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς.

Μέχρι τα μέσα Ιουνίου 1995, 17 πολιτείες έχουν συμπεριλάβει κάποιο τύπο νομιμοποίησης των σχολείων Charter, με πρώτη την πολιτεία της Μινεσότα το 1991. Κάθε πολιτειακός νόμος είναι διαφορετικός, αλλά οχτώ απ' αυτούς θεωρούνται οι «πιο δυνατοί νόμοι» σε ότι αφορά τα σχολεία Charter. Σύμφωνα με αυτούς τα σχολεία Charter μπορούν να χρηματοδοτηθούν από δημόσια κονδύλια, διαφορετικά από εκείνα των τοπικών Γραφείων Εκπαίδευσης, και έχει αρχίσει μια σημαντική διαδικασία αιτήσεων. Τα Charters είναι νομικά και οικονομικά αυτόνομα μέσα στις περιοχές τους.

Εξαιρούνται αυτόματα από τους περισσότερους κρατικούς ή τοπικούς νόμους – κανονισμούς. Οι πολιτείες στις οποίες ισχύει αυτό είναι : η Αριζόνα, η Καλιφόρνια, το Κολοράντο, το Νιου Χάμσαϊρ, η Μασαχουσέτη, το Μίσιγκαν, η Μινεσότα και το Τέξας.

Στις περισσότερες από τις άλλες πολιτείες τα σχολεία τύπου Charter δεν είναι τίποτα άλλο από πειραματικά σχολεία, που βασίζονται σε δικούς τους θεσμούς και τρόπο λήψης αποφάσεων.

Έτσι, είναι μέρος της σχολικής περιφέρειας στις πολιτείες που έχουν ανάγκη από άτομα όχι από οπαδούς.

Η θεσμοθέτηση σχολείων Charter συζητείται σε πολλές πολιτείες. Οι πιθανότητες να προστεθούν κι άλλες στον κατάλογο Almanac of Education Choices, είναι πολλές!!! Με δεδομένη τη δημοτικότητα των σχολείων Charter ως μεταρρυθμιστική προσπάθεια, το θέμα συχνά δεν είναι αν μια συγκεκριμένη πολιτεία θα προχωρήσει στη θεσμοθέτηση, αλλά το πόσο δυναμικό θα είναι το μέτρο. Τα σχολεία Charter φυσικά έχουν και τους αρνητές τους. Συχνά πρόκειται για ομάδες, π.χ. τις διευθύνσεις κάποιων γραφείων Εκπαίδευσης και ορισμένα συνδικάτα εκπαιδευτικών, που έχουν τη μερίδα του λέοντος στη δεδομένη κατάσταση

και έχουν επιφυλάξεις ως προς το να αφήσουν να δοθεί τόσο μεγάλη έμφαση σ' αυτή τη νέα πρακτική που δεν έχει δοκιμαστεί. Πώς είναι, λοιπόν, αυτά τα σχολεία και ποιες είναι οι επιρροές που φέρνουν στην επιφάνεια;

Πρώτα απ' όλα, ούτε δύο σχολεία Charter δεν είναι ίδια. Βγαίνουν σε κάθε μέγεθος, σχήμα και άρωμα.

Σε αντίθεση με το «μέγεθος για όλους», σενάριο που, τυπικά, ισχύει σ' όλες τις εκπαιδευτικές περιφέρειες, πολλά σχολεία Charter είναι ό,τι καλύτερο έχει να προσφέρει η εναλλακτική εκπαίδευση (π.χ. μικρότερο σχολείο, εμπειρική μάθηση, δασκάλους που θέλουν να δουλέψουν με τους μαθητές τους έξω από το παραδοσιακό σκηνικό).

Και βέβαια με τα πρόσθετα χαρακτηριστικά του πραγματικού ελέγχου θέσεων, των περιορισμένων νόμων/κανονισμών και ενός συμβολαίου που τηρείται για να υπάρχουν θετικά αποτελέσματα.

[...]

Μπορεί να εμφανιστεί κακή διοίκηση. Το σχολείο Charter του Μίτσιγκαν βρέθηκε να έχει παραβιάσει το πολιτειακό σύνταγμα κατά κάποιο τρόπο, γιατί σφετερίστηκε τη δικαιοδοσία του πολιτειακού γραφείου να επιβλέπει τη δημόσια εκπαίδευση. Μερικά σχολεία Charter αντιμετώπισαν δυσκολίες με τη διοικητική λειτουργία και την ασφάλεια των κτιρίων και του απαραίτητου εξοπλισμού. Πραγματικά το καταστατικό ενός σχολείου στο Λος Άντζελες, του Education Charter School, ακυρώθηκε λόγω οικονομικής κακοδιαχείρισης.

Τελικά τα Charter δεν είναι για λιγόψυχους.

Η εμπλοκή στη δημιουργία, διοίκηση και καθημερινή λειτουργία απαιτεί μια μεγάλη κατάθεση χρόνου-ενέργειας και υψηλής ανεκτικότητας στις αμφιβολίες. Δεν είναι πανάκεια για τη μεταρρύθμιση του δημόσιου σχολείου.

Το δικαίωμα στην παιδεία²

του **Richard Farson**

[...]

Σε μια κατηγορία που θα μπορούσε να ονομαστεί ήπια μεταρρύθμιση, υπάρχουν οι προτάσεις του Τζον Χολτ, ο οποίος συνηγορεί για την κατάργηση της υποχρεωτικής παιδείας αλλά προσπαθεί κατηγορηματικά να προτείνει μερικά βήματα που θα μπορούσαν να γίνουν προς στόχο αυτό. Προτείνει να μειωθεί ο αριθμός των ημερών που χρειάζεται στα παιδιά να παρακολουθούν τα μαθήματα του σχολείου ή αν χρειαζόταν εκταόν ογδόντα μέρες ένα παιδί θα μπορούσε απλώς να έχει το εισητήριό του για να την παρακολουθήσει του σχολείου επικυρωμένο πολλές φορές το χρόνο. Μία άλλη πιθανότητα για τους μαθητές είναι συμπληρώσουν και τις εκατόν ογδόντα μέρες σε ενενήντα μέρες παρακολουθώντας διπλά τμήματα. Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν νυχτερινά σχολεία που θα έδιναν την ευκαιρία για μαθήτευση και για άλλες δραστηριότητες σχετικές με την εργασία. Θα μπορούσε κανείς να παρακολουθήσει περισσότερα από ένα σχολεία στην διάρκεια οποιουδήποτε δοσμένου χρόνου.

Ο Κρίστοφερ Τζενκς προτείνει τη χρήση των εκπαιδευτικών τίτλων όπου η δαπάνη θα βαραινεί τους μαθητές στα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία της εκλογής τους. Οι Πολ Γκούντμαν, Μίλτον Φρήντμαν και άλλοι προτείνουν το εγγυητικό σύστημα που θα επιτρέψει στο παιδί με την καθοδήγηση του γονιού, να ξοδέψει τα χρήματά του σε ένα σχολείο που πιστεύει ότι θα του δώσει την καλύτερη παιδεία. Τέτοια συστήματα, έξω από το γεγονός ότι δίνουν στο παιδί και στο γονιό μεγαλύτερη ελευθερία να κάνουν ένα πλάνο για τις εκπαιδευτικές εμπειρίες, θα μπορούν επίσης να περιορίσουν τα μειονεκτήματα των φτωχών και άλλων ομάδων που τώρα στερούνται την καλή παιδεία, επειδή χρειάζεται να παρακολουθούν σχολεία στις απομονωμένες γειτονιές τους.

Πιο επαναστατικές προτάσεις έρχονται από ανθρώπους σαν τον Ιβάν Ίλιτς, που συνηγορεί για τη χρησιμοποίηση της «μορφωτικής κάρτας». Μόλις γεννηθεί το παιδί, θα εφοδιάζεται με την κάρτα αυτή που θα του επιτρέπει την είσοδο σε πολλές και διαφορετικές πηγές μάθησης, που δεν θα είναι όλες σχολεία. Μία ποικιλία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην κοινότητα μπορεί να εγγυηθεί για την απόδοση της μορφω-πιστωτικής κάρτας. Προγράμματα για διαφορετικά είδη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σε μουσεία, βιβλιοθήκες, νοσοκομεία, εργοστάσια, τράπεζες, οικοδομικές κατασκευές, θεατρικές εταιρείες,

² Για την απελευθέρωση των παιδιών, εκδ. Γλάρος, Αθήνα 1980,σελ.90

φωτογραφεία, αποθήκες ξυλείας, ασφαλιστικές εταιρείες, εργατικές ενώσεις, επαγγελματικές ομάδες, γήπεδα ή εγκαταστάσεις εφημερίδων. Σχεδόν όλοι οι πόροι μιας κοινότητας, μαγαζιά και επιχειρήσεις από την τηλεφωνική εταιρεία ως τον φούρνο, προσφέρουν σπουδαίες εμπειρίες για μάθηση, όχι μονάχα στις ειδικές λεπτομέρειες και στα μεγαλύτερα προβλήματα προβλήματα εκείνης της ιδιαίτερης διοργάνωσης, αλλά και σε απλά πράγματα, όπως είναι το διάβασμα του ημερολογίου, η εκμάθηση της ώρας, η τήρηση αρχείων, το μέτρημα, το αλφαβητάριο και πολλά άλλα που τα νομίζουμε για βασικές ικανότητες. Και ακόμα, ειδικά σχολεία θα μπορούσαν να δημιουργηθούν γύρω από ειδικά θέματα, όπως η δίγλωσση εκπαίδευση, η επιστήμη, η τέχνη, η φυσική αγωγή που ίσως προσελκύει ορισμένους μαθητές. Σχολεία και άλλα μορφωτικά ιδρύματα που έχουν τα προσόντα της καλής απόδοσης θα μπορούσαν να συναγωνίζονται για μαθητές. Οι πιο ελκυστικές αλλαγές θα δέχονται ασφαλώς τις περισσότερες αιτήσεις. Η ελκυστικότητα, φυσικά, δεν είναι εγγύηση ποιότητας, αλλά αν τίποτα δεν έλκει, συνήθως κάτι δεν παεί καλά.

Ο Χολτ και οι άλλοι προτείνουν να δίνονται μετρητά κατευθείαν στο μαθητή ή στην οικογένεια για δαπάνη σε οτιδήποτε θεωρούν ότι βοηθάει την εμπειρία της μάθησης του παιδιού. Όποια μειονεκτήματα και αν υπάρχουν, το σύστημα αυτό είναι ένας τρόπος να δίνονται χρήματα στους φτωχούς. Το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα των πιο φτωχικών προγραμμάτων είναι ότι τα χρήματα ποτέ δεν φτάνουν στους φτωχούς, απορροφώνται από τους γραφειοκράτες, τους ερευνητές και τους κοινωνικούς λειτουργούς. Αυτό το σχέδιο αποφεύγει την προσβολή που συνεπάγεται το εγγυητικό σύστημα, που υποτίθεται ότι εκείνος που παίρνει τα χρήματα μπορεί να μην τα χρησιμοποιήσει για το σκοπό που του τα έδωσαν.

Ακόμα πιο ριζικούς υπαινιγμούς κάνουν οι επαγγελματίες εκπαιδευτικοί, προτείνοντας ένα σύστημα εργασίας για ανθρώπους ανειδίκευτους, για παιδιά και ενήλικους, δημιουργώντας αυτό που ο Ίλιτς ονομάζει «ιστούς μάθησης», συνδέσεις ανάμεσα σε ανθρώπους, οι οποίες τους καθιστούν ικανούς να μάθουν ο ένας από τον άλλο, ό,τι δηλαδή ένας φροντίζει να μάθει και ο άλλος μπορεί να διδάξει. Αυτοί οι ιστοί της μάθησης θα μπορούσαν να είναι τυπικοί, θεσμοποιημένοι και σχετικά μόνιμα σχέδια ή θα μπορούσαν να είναι ανεπίσημοι, αυθόρμητοι και προσωρινοί. Το ζήτημα είναι ότι υπάρχουν πολλά ανεκμετάλλευτα εκπαιδευτικά μέσα σε κάθε κοινότητα που, αν συνδυαζόταν με ανθρώπους που ενδιαφέρονται για μάθηση, θα έφερναν αλλαγές στο υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα.

Η εμφάνιση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η αναρχική αντίσταση³ του **Matt Hern**

(μεταφρασμένο απόσπασμα από το Μικρό Δέντρο)

Ένα καθολικό, δωρεάν και υποχρεωτικό σύστημα ιδρύθηκε πάνω σε τέσσερις βασικές αξιώσεις:

Το κράτος έχει την ευθύνη να μορφώσει όλους τους πολίτες του.

Το κράτος έχει το δικαίωμα να υποχρεώσει όλους τους γονείς να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο.

Το κράτος έχει το δικαίωμα να επιβάλει σε όλη την κοινότητα-συμπεριλαμβανομένων και των πολιτών χωρίς παιδιά σε ηλικία σχολείου-να στηρίζει με την καταβολή φόρων την εκπαίδευση όλων των παιδιών.

Το κράτος έχει το δικαίωμα να αποφασίζει τη φύση της εκπαίδευσης που προσφέρει.

Αυτές οι αξιώσεις παραμένουν άθικτες σήμερα, και είναι η πολιτική βάση της υποχρεωτικής

εκπαίδευσης. Η δεύτερη αξίωση έχει δεχτεί αυξανόμενες επιθέσεις από νομικούς συνηγούς της κατ' οίκον διδασκαλίας συγκεκριμένα και έχει υπό όρους υποχωρήσει σε κάποιες περιοχές, αλλά παραμένει ένα βασικό αξίωμα. Η τέταρτη από αυτές τις αρχές έχει επίσης αμφισβητηθεί κατ'

εξακολούθηση, με λιγότερη επιτυχία, και η πρώτη και η τρίτη δεν έχουν ουδέποτε προσβληθεί σοβαρά.

Εικόνα 2+3- Acapulco, Νοέμβριος 2014, συγκρούσεις εναντίον της κυβέρνησης μετά την εξαφάνιση 43 μαθητών στην Ayotzinapra

³ <http://theanarchistlibrary.org/library/matt-hern-the-emergence-of-compulsory-schooling-and-anarchist-resistance>

Είναι ένα φιλοσοφικά Πλατωνικό, εμπνευσμένο από την Πρωσία σύστημα υποχρεωτικής εκπαίδευσης αυτό που υπάρχει σήμερα, όχι μόνο στη Βόρεια Αμερική, αλλά ένα σύστημα που παγκοσμιοποιείται ταχύτατα σε μορφή, λειτουργία και περιεχόμενο.

Η εμφάνιση της καθολικής εκπαίδευσης ήταν αναγκαία δεμένη με την υγεία και την ηγεμονία του σύγχρονου Κράτους: αυτά τα δύο είναι περίπλοκα συνδεδεμένα. Έτσι, η πιο αρθρωμένη και δυναμική αντίθεση στην εκπαίδευση ερχόταν πάντα από τους αναρχικούς, τρεις από τους οποίους θέλω να αναφέρω συνοπτικά εδώ : τον William Godwin, τον Leo Tolstoy και τον Francisco Ferrer.

Ο Godwin συχνά αναφέρεται ως ο πρώτος αναρχικός φιλόσοφος, με την έκδοση του *Enquiry Concerning Political Justice* (1793) την πρώτη αρθρωμένη αναίρεση του Κράτους, και *Enquirer* (1797), την πρώτη δημοσιευμένη απόρριψη της εθνικής εκπαίδευσης. Προσπάθησε να ανοίξει ένα σχολείο το 1783 και όταν απέτυχε, στράφηκε στη συγγραφή. Ο Godwin θεωρούσε πως μια υποχρεωτική εκπαίδευση θα γινόταν ένα πάρα πολύ εύπλαστο όργανο στα χέρια της κυβέρνησης ώστε να χειραγωγεί και να επηρεάζει την κοινή γνώμη προς όφελος της.

Πριν εναποθέσουμε μια τόσο δυνατή μηχανή στα χέρια ενός τόσο διαφορούμενου πράκτορα, είναι απαραίτητο να σκεφτούμε καλά τι πάμε να

Εικόνα 4- Διαδήλωση αφροαμερικανών κατά του διαχωρισμού στα σχολεία, νόμος που τελικά θεσπίστηκε το 1954

κάνουμε. Η κυβέρνηση δε θα αποτύχει να το χρησιμοποιήσει, να δυναμώσει τα χέρια της και να αναπαράγει τους θεσμούς της.

Η θέση του Godwin ήταν πως η γνήσια εκπαίδευση θα έπρεπε να κατευθύνεται προς το σεβασμό και την επιδίωξη της αλήθειας και της δικαιοσύνης, αλλά πως το εθνικό σύστημα εκπαίδευσης πάντα θα υπονόμει αυτούς τους στόχους εξαιτίας των μεγαλύτερων πολιτικών συμφερόντων του.

Το σχήμα της εθνικής εκπαίδευσης υιοθετήθηκε

όταν ο δεσποτισμός βρισκόταν στο μεγαλύτερο θρίαμβο του, αλλά αυτό δε σημαίνει πως για πάντα θα έπνιγε οποιαδήποτε φωνή αλήθειας. Θα γινόταν, όμως, το πιο τρομερό και βαθύ τέχνασμα για αυτόν τον σκοπό, από όσο μπορούμε να φανταστούμε.

Έτσι τα σχολεία ήταν εργαλεία, και εργαλεία κριτικής επιρροής, σχεδιασμένα για τη διατήρηση και την εξάπλωση των Κρατικών ιδεολογιών και του πατριωτισμού. Η θέση του Godwin ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα επειδή ήταν παντρεμένος με τη Mary Wollstonecraft, τη συγγραφέα και φεμινίστρια, που ήταν ηχηρή συνήγορος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, υποστηρίζοντας πως θα ήταν το καλύτερο μέσο για την εγγάραξη ενός ήθους ισότητας και θα επέτρεπε ίση πρόσβαση για άντρες και γυναίκες.

Ο Leo Tolstoy, χριστιανός, αναρχικός και περίφημος λογοτέχνης, από την άλλη, ενδιαφερόταν περισσότερο για τα παιδιά παρά για τη συγγραφή βιβλίων σχετικών με αυτά. Ίδρυσε ένα σχολείο για παιδιά χωρικών στην κατοικία του, που ονομαζόταν, όπως και η εφημερίδα που ίδρυσε ερευνώντας τη σκέψη του για τα σχολεία και τα παιδιά, *Yasnaya Polyana*. Σημαντικά, ο Tolstoy διέκρινε την εκπαίδευση από τον πολιτισμό με έναν τρόπο που θεωρώ αξιοσημείωτο και ακόμη και σήμερα σχετικό. Έγραψε πως: *Η εκπαίδευση είναι η τάση ενός ανθρώπου να κάνει ένα άλλον ίδιο με αυτόν... η εκπαίδευση είναι ο πολιτισμός υπό περιορισμούς, ο πολιτισμός είναι ελεύθερος. [Η εκπαίδευση είναι] η διδασκαλία που επιβάλλεται στο μαθητή. Η διδασκαλία που έχει αποκλεισμούς. Η διδασκαλία αυτών που ο εκπαιδευτής θεωρεί απαραίτητα.*

Το σχολείο του Tolstoy επικεντρώνεται στην ιδέα της ελεύθερης έρευνας και προβλέπει τη γέννηση του Summerhill με πολλούς τρόπους. Θεώρησε πως εφόσον η διδασκαλία και η διδασχία ήταν μέσα μεταφοράς πολιτισμού μόνο όταν γινόταν ελεύθερα, οι μαθητές θα έπρεπε να αφήνονται να μάθουν αυτά που ήθελαν να μάθουν, διευθύνοντας τους εαυτούς τους και επιλέγοντας μαθήματα. Χωρίς καταναγκασμούς, η εκπαίδευση μεταμορφωνόταν σε πολιτισμό. Ο Tolstoy ενδιαφερόταν λίγο για την κρατική εκπαίδευση (αν και ήταν αντίθετος) και περισσότερο για την αναρχική παιδαγωγική.

Έτσι και ο Francisco Ferrer ήταν ακτιβιστής αναρχικός όταν άνοιξε το σχολείο του, το *Μοντέρνο Σχολείο*, στην Ισπανία το 1901. Ο Ferrer ενδιαφερόταν να δημιουργήσει ένα ίδρυμα όπου τα παιδιά θα ήταν ελεύθερα από τα δογματικά ιδεολογικά συμφέροντα και θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σε μια ατμόσφαιρα που δεν είχε πρόθεση να σφυρηλατήσει καλούς πολίτες, θρησκευόμενες ατομικότητες ή να εντυπώσει ισχυρές ηθικές. «Καθώς δεν εκπαιδεύουμε για ένα συγκεκριμένο λόγο, δε

μπορούμε να αποφασίσουμε την ικανότητα ή ανικανότητα του παιδιού». Ήταν στις προθέσεις του Ferrer να απεμπλέξει το σχολείο τόσο από την ηγεμονική διδασκαλία όσο και από τον Κρατικό έλεγχο. Στην ανατολή του 20^{ου} αιώνα γινόταν φανερό πως τα σχολεία δε σφυρηλατούσαν απλώς πολίτες, αλλά βιομηχανικούς εργάτες και πως ο κυβερνητικός έλεγχος ήταν ουσιώδης για τη φύση τους.

Γνωρίζουν, καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον ότι η δύναμή τους βασίζεται σχεδόν εξολοκλήρου στο σχολείο.... [θέλουν το σχολείο] όχι επειδή ελπίζουν στην επανάσταση της κοινωνίας μέσω της εκπαίδευσης, αλλά επειδή χρειάζονται άτομα, εργάτες, τελειοποιημένα όργανα δουλείας για να κάνουν τις βιομηχανικές τους επιχειρήσεις και το κεφάλαιο επικερδές... [αυτοί] ποτέ δε θέλησαν την ανύψωση του ατόμου, αλλά την υποδούλωση του. Και είναι απόλυτα μάταιο να ελπίζουμε για οτιδήποτε πέρα από το σχολείο του σήμερα.

Ο Ferrer θεωρούσε τα σχολεία δυνατά κυβερνητικά εργαλεία, δομημένα όλο και πιο κυριαρχικά από την υποχρεωτική τους φύση. Αφού έκτισε το σχολείο του, ανάβοντας τη φλόγα για τη φωτιά του κινήματος του Μοντέρνου Σχολείου, ξεκινώντας το Διεθνή Συνασπισμό για την Ορθολογιστική Εκπαίδευση των Παιδιών (International League for the Rational Education of Children), όπως και μια εφημερίδα, την *L'Ecole Renovee*, ο Ferrer εκτελέστηκε στην Ισπανία το 1909 κατηγορούμενος για συνωμοσία με στόχο της εξέγερση.

Αυτοί οι τρεις δεν ήταν μόνοι τους, υπήρξαν πολλοί που αντιστάθηκαν στην υποχρεωτική εκπαίδευση από την αρχή της, από διάφορες πολιτικές θέσεις και λογικές, κάποιες αξιόλογες και κάποιες αξιόμεμπτες, σε όλη την Ευρώπη και την Αμερική. Φώτισα αυτές τις τρεις προσωπικότητες με στόχο να κάνω σαφές πως η αντίσταση στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι επίσης από τη ρίζα αντίσταση στον κεντρικό έλεγχο. Πάνω σε αυτό, εναλλακτικές όλων των ειδών κτίζονται στα ιδανικά της αυτονομίας, της κοινοτικής διαχείρισης, και της ιδέας πως η δημοκρατία πρέπει να είναι τοπική.

Ωχ όχι, όχι αυτή η λέξη από «Α»!
Προτείνοντας έναν «Αναρχισμό» για την Εκπαίδευση⁴
του **Abraham DeLeon**

(μεταφρασμένο απόσπασμα από το Μικρό Δέντρο)

Οι αναρχικοί και ο αναρχισμός δυσφημούνται ευρέως από τα λαϊκά μέσα ενημέρωσης και τη δεσπόζουσα έρευνα. Ο αναρχισμός και το να χαρακτηρίζεσαι αναρχικός/η επιφέρει σοβαρές επιπλοκές. Όπως προαναφέρθηκε, βίαιοι, καταστροφικοί, επικίνδυνοι και χαοτικοί, είναι κάποια από τα επίθετα που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν και να κατηγοριοποιήσουν τις αναρχικές δράσεις ιστορικά. Αν και κάποιες μέθοδοι του αναρχισμού μπορεί να χρησιμοποιούνται για να αφυπνίσουν αυθόρμητα τους ανθρώπους (όπως η καταστροφή ιδιοκτησίας εταιριών υπεύθυνων για περιβαλλοντική καταστροφή ή η σύγκρουση με την αστυνομική βία στις πορείες), υπήρξαν αρκετά αποτελεσματικοί στο να συσπειρώνουν κόσμο στους στόχους τους. Τι διαχωρίζει την αναρχική θεωρία από άλλες ριζοσπαστικές θεωρίες απελευθέρωσης?

Οι αναρχικοί υποστηρίζουν ότι το Κράτος, σε οποιαδήποτε έκφραση του, αναχαιτίζει την ικανότητα των ανθρώπων να χτίζουν κοινότητες με επίκεντρο την κοινωνική δικαιοσύνη και την αλληλοβοήθεια. Το Κράτος, με τον κυρίαρχο λόγο του, τους μηχανισμούς του, τα τιμωρητικά μέτρα, και την ιεραρχική οργάνωση, δεν επιτρέπει στα ανθρώπινα όντα τη δυνατότητα να συνυπάρξουν ειρηνικά με το περιβάλλον ή να συμμετέχουν στο πως κυβερνιούνται με υλικούς τρόπους. Τα Κράτη και τα προστατευτικά τους μέτρα (όπως ο στρατός και η αστυνομία) είναι δομημένα ώστε να καταπιέζουν και να ανατρέπουν τα ατομικά και συλλογικά δικαιώματα, ειδικά αυτά των περιθωριοποιημένων ομάδων. Όπως γράφει ο Προυντον, το Κράτος λειτουργεί με βάση «τον περιορισμό, τον έλεγχο, [και] υποτάσσει το άτομο και το υποδουλώνει στο γενικό όφελος... μέσω της λογοκρισίας, της εποπτείας και της αστυνόμευσης το Κράτος προσπαθεί να εμποδίσει κάθε ελεύθερη δραστηριότητα και αντιμετωπίζει αυτήν την καταπίεση ως καθήκον του». Το Κράτος διατάζει, διορθώνει, κρίνει, επιβάλλει, αφομοιώνει, φυλακίζει, κατηχεί, εκτελεί, εξουσιάζει, και έχει ένα πλήθος ακόμη άλλων λειτουργιών που έρχονται σε άμεση αντίθεση με την ισότητα και την κοινότητα.

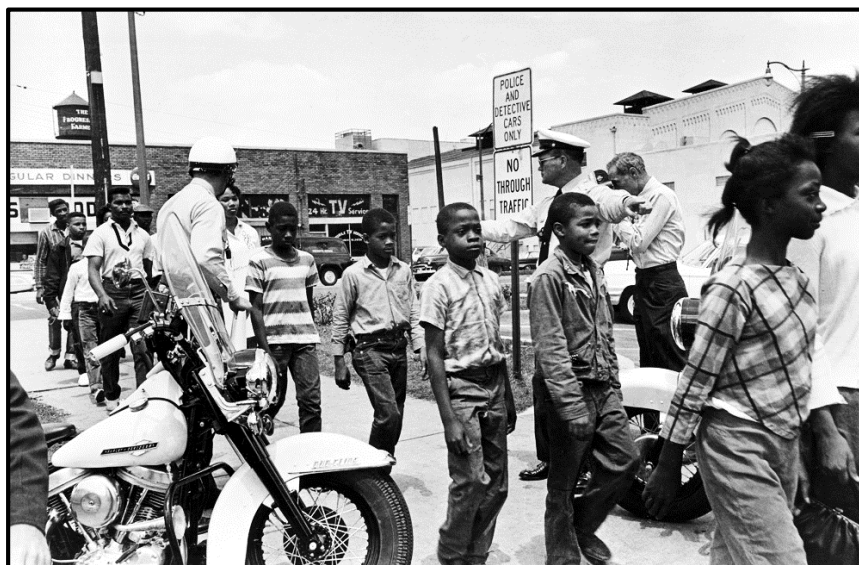
Ιστορικά, πράξεις στο όνομα του Κράτους (συνδυασμένου με ένα καπιταλιστικό ήθος) έχει υποβάλλει τους ανθρώπους σε τρομακτικούς μηχανισμούς επιτήρησης (οι φυλακές των Η.Π.Α/βιομηχανική μονάδα για παράδειγμα), ή ύπνωσε τις πολιτικές μας εμπνεύσεις και υπήρξε υπεύθυνο

⁴ <http://theanarchistlibrary.org/library/abraham-deleon-oh-no-not-the-a-word-proposing-an-anarchism-for-education>

για μαζικές δολοφονίες και γενοκτονίες (Ινδιάνοι της Αμερικής, σκλαβοπάζαρο του Ατλαντικού, το ολοκαύτωμα των Εβραίων είναι καλά παραδείγματα). Σύμφωνα με τους αναρχικούς, το Κράτος βασίζεται πάνω σε αθέμιτες εξουσίες και θα έπρεπε να αποδομηθεί και να επανοικοδομηθεί με βάση πιο τοπικούς και αυτόνομους ελεύθερους συνεταιρισμούς που θα έχουν ως επίκεντρο την κοινωνική δικαιοσύνη, τη μη βία, το διαμοιρασμό των ευθυνών και την αλληλοβοήθεια.

Αν και, ιστορικά, πολλοί Μαρξιστές υποστήριζαν πως ένα νέο σοσιαλιστικό Κράτος θα αντικαθιστούσε το καπιταλιστικό Κράτος και σταδιακά θα το «εξουθένωνε», οι αναρχικοί υποστήριζαν ότι τα δίκτυα, προσωρινά και αυτόνομα, θα αντικαθιστούσαν τις αυστηρές δομές του ιεραρχικού Κράτους πολύ πιο γρήγορα, επειδή ανταποκρίνονται στις ανάγκες των κοινοτήτων πολύ πιο αποτελεσματικά, ώστε να λύνουν τα δικά τους τοπικά προβλήματα.

Επειδή η θεωρητική και ακαδημαϊκή καταγωγή της κριτικής παιδαγωγικής έχει τις ρίζες της στην Μαρξιστική πολιτική, αυτό αποδεικνύεται να είναι μια σημαντική ένταση ανάμεσα στην αναρχική θεωρία και την κριτική παιδαγωγική. Στη λογοτεχνία της κριτικής παιδαγωγικής, κάποιοι ακαδημαϊκοί οραματίζονται ένα σοσιαλιστικό και δημοκρατικό Κράτος να αναδύεται σε έναν μετά καπιταλιστικό κόσμο ή χρησιμοποιούν ένα

Εικόνα 5-
Birmingham, 1963,
πορεία μαθητών
έναντια στις
διακρίσεις στην
εκπαίδευση, κατά
τη διάρκεια της
οποίας η αστυνομία
επιτίθεται με αύρες
και εκπαιδευμένα
σκυλιά, ενώ πολλοί
μαθητές
συλλαμβάνονται

πλαίσιο
εμποτισμένο
από τη
Μαρξιστική
πολιτική και
πράξη. Ή
όπως
σημειώνει ο
McLaren, «οι
επαναστατικοί
Μαρξιστές
πιστεύουν πως
ο καλύτερος
τρόπος να
υπερβούμε τα βίαια και βαρβαρικά όρια προς την
ανθρώπινη απελευθέρωση που τοποθέτησε το κεφάλαιο,
είναι μέσα από πρακτικίστικα κινήματα που επικεντρώνουν
στην πάλη των τάξεων». Αν και η ταξική πάλη είναι βασικό
στοιχείο της αναρχικής πράξης και του πως αυτή
εξελίχτηκε ιστορικά, αυτή και η δουλειά
(θεωρητικοποιημένη μέσα από μια Μαρξιστική οπτική) δεν
είναι τα μόνα πεδία όπου θα μπορούσαμε να

τοποθετήσουμε επαναστατική πολιτική δράση. Αντίθετα, οι αναρχικοί υποστηρίζουν πως οι επιθέσεις ενάντια στο κεφάλαιο και αναπόφευκτα ενάντια στο Κράτος, θα πρέπει να συμβαίνουν και με άλλα μέσα, καθώς από τη φύση του ο καπιταλισμός δεν επενδύει μόνο σε υλικές οικονομικές συνθήκες, αλλά επίσης μέσα από συμβολικές και πολιτισμικές φόρμες. Αυτό σημαίνει πρώτα επανεξέταση του πώς ο τρόπος ζωής των ανθρώπων προσθέτει στους καταπιεστικούς μηχανισμούς του καπιταλισμού και του Κράτους και στη συνέχεια, οργάνωση σε αντί ιεραρχικές συγγενείς συλλογικοποιήσεις για μια πιο άμεση και σταθερή επίθεση εναντίον τους. Για αυτό το λόγο, οι αναρχικές κινήσεις προσηλώνονται πέρα από ρητορικές αναλύσεις σε πιο αυτόνομες και άμεσες δράσεις ενάντια στον καπιταλισμό και στο Κράτος. Αν και είναι προφανές στο κάλεσμα του McLaren για μια κριτική παιδαγωγική ριζωμένη στην πάλη των τάξεων ή στο «θετικό ανθρωπισμό» του Μαρξ, ωστόσο δεν ανταποκρίνεται αρκετά στο όραμά του για αυτό που θα πυροδοτήσει η συνείδηση της ταξικής πάλης. Το Κράτος (και οι ιδεολογίες που εξυψώνουν ιεραρχικά συστήματα) πρέπει να καταστραφούν μαζί με όλα τα μέσα παραγωγής του καπιταλισμού, αλλιώς ένα νέο καταπιεστικό Κράτος θα αντικαταστήσει το προηγούμενο. Προσθέτει ο McLaren, «δε λέω πως δεν θα έπρεπε να ανησυχούν οι άνθρωποι για το σοσιαλισμό ή τον κομμουνισμό. Έτσι κι αλλιώς, πολύς τρόμος έλαβε χώρα και υπό καθεστώτα που αυτό αποκαλούνταν κομμουνιστικά». Πριν ριζοσπάστες Μαρξιστές και νέο Μαρξιστές ζητήσουν το κεφάλι μου για την προφανέστατη ασέβεια μου απέναντι στον Καρλ Μαρξ, υποστηρίζω, όπως και ο May ότι, «ερωτήματα για τη θέση και τη σημασία των γραπτών του Μαρξ είναι τόσο περιβόητα όσο σημαντικός είναι και ο Μαρξισμός, παρά ο ίδιος ο Μαρξ, στον οποίο πρέπει να απευθυνόμαστε. Αλλά η κοινωνία δεν μπορεί να προχωρήσει σε ένα μετά-καπιταλιστικό μέλλον εκτός κι αν οι άνθρωποι επιτεθούν στη συστημική φύση της ιεραρχημένης σκέψης στην οποία η σύγχρονη Μαρξιστές δεν αναφέρονται διεξοδικά».

Παρόλο που δεν αναφέρεται ευθέως, ένα ζωτικό σημείο στην αναρχική κριτική, είναι οι έννοιες της εξουσίας και της αναπαραγωγής της. Ο Μισέλ Φουκώ βλέπει την εξουσία με πολύ διαφορετικό τρόπο από την ιστορική της σύλληψη και την επακόλουθη επήρεια στην αναρχική αντίληψη για την εξουσία. Πριν από το Φουκώ, πολλοί ακαδημαϊκοί αντιλαμβάνονται την εξουσία μονοδιάστατα, έτσι που η εξουσία ελαχιστοποιείται ως κάτι που ένα άτομο, ένας οργανισμός ή το Κράτος ασκεί. Αποστασιοποιούμενος από την ιδέα της «ισχύος», ο Φουκώ εισάγει την ιδέα της *ρευστότητας* της εξουσίας. Η εξουσία δεν είναι κάτι που κατέχουμε καθεαυτό, αλλά εργάζεται μέσω ημών. Υπό αυτό το πρίσμα, η εξουσία δεν είναι πάντα ένα προϊόν, αλλά αντιθέτως η εξουσία παράγει. Όπως γράφει ο Φουκώ: «Η εξουσία προέρχεται όχι τόσο από ένα άτομο,

όσο από μια ενορχηστρωμένη διάχυση σωμάτων, επιφανειών, φώτων και λάμπσεων σε διάταξη τέτοια, που οι εσωτερικοί τους μηχανισμοί παράγουν σχέσεις στις οποίες τα άτομα εγκλωβίζονται». Έτσι, η εξουσία δε βρίσκεται μέσα σε ένα και μόνο άτομο αλλά είναι παρούσα σε όλες τις λειτουργίες ενός θεσμού. Έτσι τα σχολεία, μέσα σε αυτήν την αναλογία, γίνονται ένα πεδίο παραγωγής εξουσίας, μέσα στο οποίο όλο το σχολικό σύστημα (κοινωνική αλληλεπίδραση, παράδοση μαθημάτων, χωροταξία, σχέσεις κλπ.) υποστηρίζει την παραγωγική φύση της εξουσίας. Όποιο και αν είναι το πεδίο, υπάρχει παρούσα μια εξουσιαστική σχέση.

Επίλογος, αντί εισήγησης

του Μικρού Δέντρου

Στο *Waiting for Superman* παρακολουθούμε το δαιδαλώδες εκπαιδευτικό σύστημα της Αμερικής, μέσα από τις ζωές κάποιων μαθητών ή καλύτερα υποψήφιων μαθητών ή μεταρρυθμιστών ή κάποιων γονιών και εκπαιδευτικών. Έτσι αποκαλύπτεται μέσα από τις συνεντεύξεις τους αλλά και από στατιστικά νούμερα ο λαβύρινθος της γραφειοκρατίας και τα άμεσα αποτελέσματά του.

Ας μην παρασυρθούμε να πούμε ότι αυτή είναι μόνο η Αμερική. Μία κοινωνία που οργανώνεται πυραμιδικά δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς. Τα κέντρα αποφάσεων πάντα βρίσκονται μακριά και δεν έχουν επαφή με τις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων που αφορούν αυτές οι αποφάσεις.

Στην προκειμένη περίπτωση είναι οι μαθήτριες και οι γονείς τους. Έτσι όλες βρίσκονται παγιδευμένες μέσα σε ένα σύστημα που από τη μία η εκπαίδευση

θεωρείται υποχρεωτική και απαραίτητη, αλλά από την άλλη δεν απευθύνεται έτσι κι αλλιώς σε όλους. Παρατηρούμε έναν απλό συλλογισμό. Αν δεν πας στο σχολείο, δεν θα έχεις τα κατάλληλα εφόδια για την αγορά

Εικόνα 6- Baltimore, 2015, συγκρούσεις που ακολούθησαν την κηδεία του Freddie Gray

εργασίας και το πιθανότερο είναι, ειδικά αν μεγαλώνεις σε φτωχή γειτονιά ή ένα αποκλεισμένο γκέτο, να εμπλακείς σε κάποια παράνομη αγορά εργασίας και να καταλήξεις έγκλειστος σε κάποια φυλακή. Αν πας στο σχολείο από την άλλη, τα εφόδια που σου υπόσχονταν συνειδητοποιείς ότι δεν είναι για σένα. Πολλοί μαθητές είναι καταδικασμένοι στη βαθμολογική μετριότητα και κάτω, από τα πρώτα τους σχολικά χρόνια. Οι μαθήτριες δεν μπορούν να επιλέξουν τα μαθήματα του ενδιαφέροντός τους και εκτίθενται σε αποσπασματικές διαδικασίες απομνημόνευσης άσχετων μεταξύ τους πληροφοριών, παροδικές σχέσεις με δασκάλους, που στόχο έχουν να επιτελέσουν το έργο τους και μόνο (στην καλύτερη των περιπτώσεων) και σε ανταγωνιστικές σχέσεις με τις άλλες μαθήτριες. Ακόμα κι αν το άτομο επιλέξει το δρόμο του σχολείου, δεν του εξασφαλίζει τίποτα ότι θα αντέξει ή ότι όντως θα είναι στα τυχερά άτομα που θα έχουν καλό δάσκαλο, συνεννοήσιμους γονείς ή συνεργατικούς συμμαθητές. Γιατί είναι αυτός, ο ίδιος δρόμος, που αναπαράγει τους εξουσιαστικούς θεσμούς και τους διαχωρισμούς που νομιμοποιεί ολόκληρη η κοινωνία.

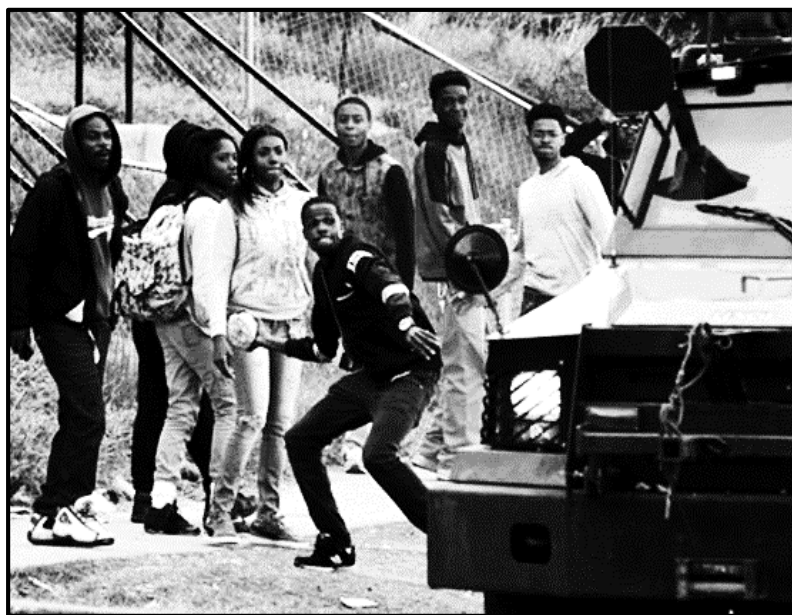
Η δημόσια εκπαίδευση είναι μία κληροτίδα. Αλλά και πάλι όχι για όλους. Δεν μπορούμε να παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι από άκρη σε άκρη του κόσμου, η εκπαίδευση έχει τον τρόπο της να διαιρεί τους ανθρώπους. Αυτοί που έχουν λεφτά επιλέγουν τους δασκάλους τους και τα καλά σχολεία. Οι υπόλοιποι στον τροχό της τύχης.

Ο E. Schein, καθηγητής Ψυχολογίας Βιομηχανικού Μάνατζμεντ (MIT) σε ένα συνέδριο με θέμα «νέοι ορίζοντες της σοφρωνιστικής» (ΗΠΑ, Απρίλιος 1961) είπε: «το κυριότερο επιχείρημά μου είναι, ότι αν θέλουμε να προκαλέσουμε μια σημαντική μεταβολή στη συμπεριφορά κάποιου, είναι απαραίτητο να εξασθενίσουμε την παλιά του ιδεολογία και τρόπο συμπεριφοράς, να την παραμερίσουμε και τελικά να την εξαφανίσουμε. Επειδή όμως αυτές οι σχέσεις εκφράζονται στην καθημερινότητα συνδεδεμένες στενά με συναισθηματικές αλληλουχίες είναι συχνά απαραίτητο να τις καταστρέψουμε. Θα ήμουν ευτυχής αν δεν συνδέατε την έκφραση «πλύση εγκεφάλου» με την πολιτική και την ηθική, αλλά με το ότι απλώς για μια σκόπιμη αλλαγή συμπεριφοράς μιας ομάδας ή ενός ατόμου, από άλλους ανθρώπους που ελέγχουν τέλεια το περιβάλλον τους...Αντί να λέμε ότι η επανεκπαίδευση ενηλίκων είναι σαν πλύση εγκεφάλου και για αυτό να την απορρίπτουμε, καλύτερα να λέμε ότι η

πλύση εγκεφάλου μοιάζει με μερικούς τρόπους επανεκπαίδευσης και για αυτό έχει μερικά καλά χαρακτηριστικά. Αυτό προσπαθώ να σας δείξω».⁵

Δεν σας μοιάζει αυτό με κάτι που θα μπορούσε να ειπωθεί για τα σχολεία;

Και κάπου εκεί σε όλο αυτόν τον συλλογισμό μπαίνουν και τα charter schools. Βέβαια, δεν θα μπορούσαμε να εντυπωσιαστούμε και τα μέγιστα από κάποιους μετριοπαθείς καθηγητές με «όραμα», ούτε από τις επιτυχίες

Εικόνα 7- Baltimore 2015, επιστροφή από το σχολείο

των μαθητών στις εξετάσεις. Αλλά αυτή η υπόθεση δημιουργεί συγχρόνως την εντύπωση ότι απελευθερώνεται ένα πεδίο δράσης.

Γιατί όμως; Εγκαταλείπει το κράτος ένα από τα εδάφη του; Ένα από τα εργαστήρια παραγωγής εργατικού,

επιστημονικού οπλοστασίου. Όχι φυσικά. Μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές αναγνώσεις. Μπορεί να υπάρχει η ανάγνωση των εμπορικών και επιχειρηματικών κύκλων ή αυτή των κοινοτήτων των παιδαγωγών. Κάποιοι που εκμεταλλεύονται την παιδαγωγική ελευθερία και κάποιοι την ελεύθερη αγορά.

«Τα charter schools είναι ένα παράλληλο σύστημα σχολείων, ανταγωνιστικό των δημοσίων, μπορεί να συστήσει ο οιοσδήποτε, όπως σύλλογοι γονέων, εκκλησιαστικοί οργανισμοί, πανεπιστήμια, κυρίως όμως ιδιωτικές επιχειρήσεις, που χρηματοδοτούνται από το κράτος, αν και με λιγότερα χρήματα από τα δημόσια, χωρίς όμως να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες με αυτά. Μπορούν να λειτουργούν σαν αυτόνομοι, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, με δικό τους πρόγραμμα και μέθοδο διδασκαλίας, και με δασκάλους που οι ίδιοι θα επιλέγουν, μπορούν να δεχτούν χρηματοδότηση από όπου επιθυμούν (όπως άλλωστε και τα αμιγώς δημόσια σχολεία), π.χ. Gates, διαφέρουν όμως ως προς τη λογοδοσία και

⁵ Χαρτογραφώντας τις Ειδικές Συνθήκες Κράτησης, perasma@espiv.net, Ιούλιος 2014, αυτοοργανωμένη έκδοση, σελ.45

αξιολόγηση που υπόκεινται, προκειμένου να συνεχιστεί η καρατική χρηματοδότηση.

Αυτή είναι, βέβαια, η αγιογραφική εκδοχή των charter schools που ισχύει μονάχα στα χαρτιά και στα προπαγανδιστικά ντοκιμαντέρ τύπου «Waiting for Superman», που τελευταία σπάνε ταμεία. Οι αλυσίδες επιχειρήσεων που διαχειρίζονται μεγάλα δίκτυα σχολείων, όπως η Green Dot στην Καλιφόρνια, είναι προφανώς κερδοσκοπικές. Συστήνουν πρώτα ένα μη-

Εικόνα 8-Missouri, Αύγουστος 2015, ένας χρόνος μετά τη δολοφονία του Michael Brown από τους μπάτσους

κερδοσκοπικό οργανισμό, ο οποίος στο κατόπι προσλαμβάνει μια κερδοσκοπική εταιρία για το management. Οι εκπαιδευτικοί που προσλαμβάνονται δεν είναι οι καλύτεροι, αλλά οι φτηνότεροι και οι ανοργάνωτοι, ενώ τα ποτελέσματα σε καμία περίπτωση δεν είναι καλύτερα από αυτά των γειτονικών δημοσίων σχολείων. Όπως κατέδειξε η CREDO η οποία εξέτασε τα μισά από τα 500 περίπου charter schools της χώρας, μόνο το 17% ξεπερνάει τα δημόσια σχολεία σε επιδόσεις, ενώ το 37% βρίσκεται σε χειρότερη μοίρα.»⁶

Στην αφίσσα μας για το Φεστιβάλ ντοκιμαντέρ, κάτω από τον τίτλο της ταινίας γράφουμε δυό λόγια και αυτά είναι τα εξής: «κριτική των αμερικάνικων σχολείων μέσα από την αναρχική φιλοσοφία». Αυτό, όχι γιατί αυτό αφηγείται η ταινία, αλλά γιατί εκεί σκοπεύαμε να το πάμε με την εκδήλωση και την μπροσούρα. Λίγη τροφή για σκέψη, όσον αφορά στις νομικές διεκδικήσεις στην Ελλάδα, μιας και παίζει τέτοιο κλίμα, ειδικά μετά την «πρώτη φορά αριστερά».

Ωστόσο χρεωνόμαστε την αστοχία μας και την ίδια εβδομάδα που ανεβάσαμε την αφίσσα στο athensindymedia.org, κάποιος/ος συντρόφισσας/ος ανέβασε το λινκ για την ταινία *The Inconvenient Truth*

⁶ *Charter Schools: Ιδιωτικοποίηση της παιδείας στην Αμερική*, [<http://ecynical.blogspot.gr/2010/11/charter-schools.html>]

*Behind Waiting for Superman*⁷, η οποία είναι απάντηση κάποιων καθηγητών και γονιών από τη βάση του κινήματος υπέρ των δημόσιων σχολείων που αναπτύχθηκε στην Αμερική. Έτσι, ενώ είχαμε έτσι κι αλλιώς σκοπό να αναπτύξουμε έναν σκεπτικισμό απέναντι στις μετταρρυθμίσεις που αφορούν την εκπαίδευση, η ύπαρξη μιας δεύτερης ταινίας κι ενός πολύ σύγχρονου κινήματος που αγνοούσαμε περιέπλεξε λίγο τα πράγματα (ευχαριστούμε παρεπιπτόντως), για αυτό και θα μιλήσουμε για αυτήν.

Εστιάζουμε πλέον στη Νέα Υόρκη στο *Grassroots Education Movement*⁸ και στο πώς έγιναν εκεί τα πράγματα. Το 2002, ο δήμαρχος Νέας Υόρκης Michael Bloomberg ένωσε 32 σχολικά συμβούλια σε ένα ενιαίο φορέα, τον Panel for Educational Policies, στον οποίο ψηφίζουν 13 άτομα, από τα οποία ο δήμαρχος όρισε τα 8. Συγχρόνως αύξησαν τη διαδασκαλία και τα τεστ και εφάρμοσαν μια μέθοδο αξιολόγησης. Το αποτέλεσμα αυτής της αξιολόγησης ήταν φυσικά τα σχολεία που ήρθαν χαμηλά στη βαθμολογική κατάταξη, να κλείσουν αντί να λάβουν μεγαλύτερη ενίσχυση. Στη δεύτερη ταινία δεν λείπουν σκηνές με κραξίματα, μανούρες, συγκεντρώσεις, πορείες και συλλήψεις από Brooklyn, Harlem, Queens, N.York. Ένα κανονικότατο κίνημα αντιδράσεων που δεν φαίνεται να λαμβάνει υπόψην του το *Waiting for Superman*.

Αντίθετα με τους μετταρρυθμιστές του κράτους στην πρώτη ταινία, η οποία στοχοποιεί αποκλειστικά το μαθητή και τον δάσκαλο, στη δεύτερη ταινία μπαίνει ολόκληρη η κοινωνία στην εξίσωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Όπως λέει ο Brian Jones, καθηγητής από το Harlem, και συμφωνούμε κι εμείς, «η συλλογική μας εμπειρία δεν μας δείχνει ότι με το να παραδίδουμε μία κρατική οργάνωση σε ιδιώτες, την σώζουμε». Ακόμη, έχει υποστηρίξει δημόσια ότι από το δημόσιο σχολείο φεύγουν οι καλύτεροι μαθητές προς αναζήτηση καλύτερης τύχης με βάση τις υποσχέσεις που δίνουν στα φυλλάδιά τους τα charter schools της περιοχής. Και είναι οι ίδιοι που είτε δεν βρίσκουν την τύχη που προσδοκούσαν είτε δεν κληρόνονται και καταλήγουν ξανά στην ίδια τάξη του δημόσιου σχολείου.

Ο Geoffrey Canada, ο αφροαμερικανός πρωταγωνιστής που περιμένει τον Σούπερμαν να τον σώσει, έχει διώξει ολόκληρη τάξη από το σχολείου του, επειδή δεν τα πήγαν καλά στις εξετάσεις. Ενώ το 2010, ο Γραμματέας Εκπαίδευσης Arne Duncan δήλωσε πως: «το καλύτερο πράγμα που

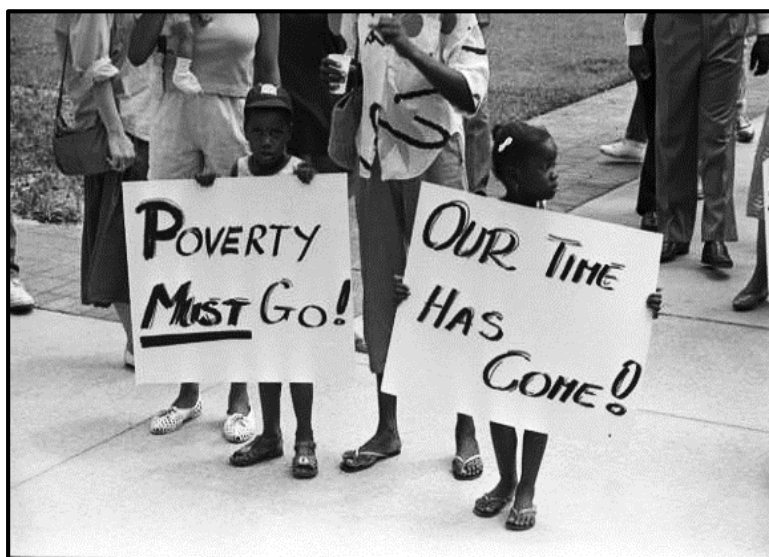
⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=yLmXV4-CBOQ>

⁸ <http://grassrootseducationmovement.blogspot.gr/>
και <http://gemnyc.org/>

συνέβη στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ν. Ορλεάνης ήταν το τυφώνα Κατρίνα». Και μετά ήρθαν τα charter.

Σαν να μην έφτανε βέβαια ότι αυτή η υπόθεση των charter είναι μια καλοστημένη μπίζνα, σε αρκετές περιπτώσεις έκαναν «εξώσεις» σε δημόσια σχολεία ή και τα ανάγκασαν να συμπτυχθούν με charter. Στήσιμο, δηλαδή, επιχειρήσεων κατά πάσα πιθανότητα κερδοφόρων, χωρίς καν αρχικό κεφάλαιο για εξοπλισμούς και κτίριο. Αυτό θα πει εκπόρνευση και νταβατζιλίκι στην εκπαίδευση.

Παίρνουν τα κτίριά τους, διαχωρίζουν τους μαθητές και κρατάνε τους καλούς, διαχωρίζουν τους δασκάλους και κρατάνε τους καλούς, έπειτα βάζουν μία τιμή και τελικά η ελευθερία που τους έχει δοθεί στο να δρουν είναι αυτή που δεν εξασφαλίζει καμία παρέμβαση οποιουδήποτε άλλου εκτός του διοικητικού συμβουλίου και του διευθυντή του σχολείου. Από τη δαιδαλώδη γραφειοκρατία στη νεκρική ακαμψία και πίσω. Η κίνηση που σημειώνεται στην παιδαγωγική των σχολείων charter είναι από την κατανόηση των αναγκών του παιδιού στη μηδενική ανοχή του. Ήρθαν για να βουλώσουν τις τρύπες του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος και τελικά το αφανίζουν, κάνοντας την εκπαίδευση υπόθεση για πολύ λίγους. Η διαίρεση μιας γειτονιάς σε φτωχούς και σε μικρούς μπουρζουάδες πάλι από την αρχή.

Εικόνα 9- Tallahassee, 1987, διαδήλωση ενάντια στη φτώχεια

Επιβεβαιώνεται η εγκράτεια που μας διακατέχει στο δημόσιο λόγο όταν μιλάμε για νομικές διεκδικήσεις. Δεν είμαστε γραφικές που παλεύουμε για την ουτοπία, αλλά η κοινωνική νομιμοποίηση κοινοτικών σχολείων είναι η μόνη που μπορεί να εξασφαλίσει ότι η παιδεία θα είναι συνηφασμένη με τις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και παράλληλα θα απορρέει από

Έτσι κι αλλιώς όμως, η υπόσχεση που δίνουν όλα αυτά τα σχολεία, είναι μεγαλύτερη επιτυχία στις εξετάσεις. Είναι ένας προθάλαμος για την αγορά εργασίας.

Βλέποντας την τροπή των πραγμάτων στο αμερικανικό σχολικό

σύστημα,

αυτές. Θα αφορά όλους τους ανθρώπους και θα εκτείνεται σε χώρο και σε χρόνο έξω από σχολικές αίθουσες και πέρα από ρολόγια. Αντίθετα μία νομιμοποίηση που θα έρχονταν από το κράτος, θα σήμαινε την απελευθέρωση της αγοράς και τον ανταγωνισμό πέρα από κάθε έννοια ηθικής ή δεοντολογίας και θα επέτρεπε να τεθούν σε εφαρμογή ιδεολογικό/θρησκευτικό/στρατιωτικό σεχταριστικοί μηχανισμοί για όλα τα γούστα από τη γέννηση μέχρι το θάνατο.

Το σχολείο είναι το πρακτορείο διαφήμισης, που σε κάνει να πιστεύεις ότι έχεις ανάγκη την κοινωνία, ακριβώς όπως είναι.
-Ivan Illich

Τα σχολειά μας
δεν είναι
ούτε φανταχτερά εμπορεύματα
ούτε σκοτεινά εργαστήρια.
Είναι η μια ρεαλιστική πρόταση
για την οργάνωση της παιδείας
και της κοινωνίας
και δεν θα υλοποιηθεί με μεταρρυθμίσεις.
Δεν χρειαζόμαστε κανέναν να μας επιτρέψει να οργανωθούμε.
Χρειαζόμαστε να οργανωθούμε.

για την αναρχία και τον κομμουνισμό...

*They Schools*⁹

τ0V **Dead Prez**

why haven't you learned anything?

man that school shit is a joke
the same people who control the school system control
the prison system, and the whole social system
ever since slavery, knowwhatimsayin

i went to school with some redneck crackers
right around the time 3rd bass dropped the cactus album
but i was readin malcom
i changed my name in '89 cleaning parts of my brain
like a baby nine
i took history class serious
front row, every day of the week, 3rd period
fuckin with the teachers head, callin em racist
i tried to show them crackers some light, they couldn't face it
i got my diploma from a school called Rickers
full of teenage mothers and drug dealin niggas
in the hallways, the popo was always present
searching through the niggas possessions
looking for dope and weapons, get your lessons
that's why my mom kept stressin
i tried to pay attention but they classes wasn't interesting
they seemed to only glorify the europeans
claimin africans were only three-fifths a human being

they schools can't teach us shit
my people need freedom, we tryin to get all we can get
all my high school teachers can suck my dick
tellin me white man lies straight bullshit
they schools ain't teachin us what we need to know to survive
they schools don't educate, all they teach people is lies

you see dog, you see how quick these motherfuckers be to like
be tellin niggas get a diploma so you can get a job
knowwhatimsayin but they don't never tell you how the job
gonna exploit you every time knowwhatimsayin that's why i be like

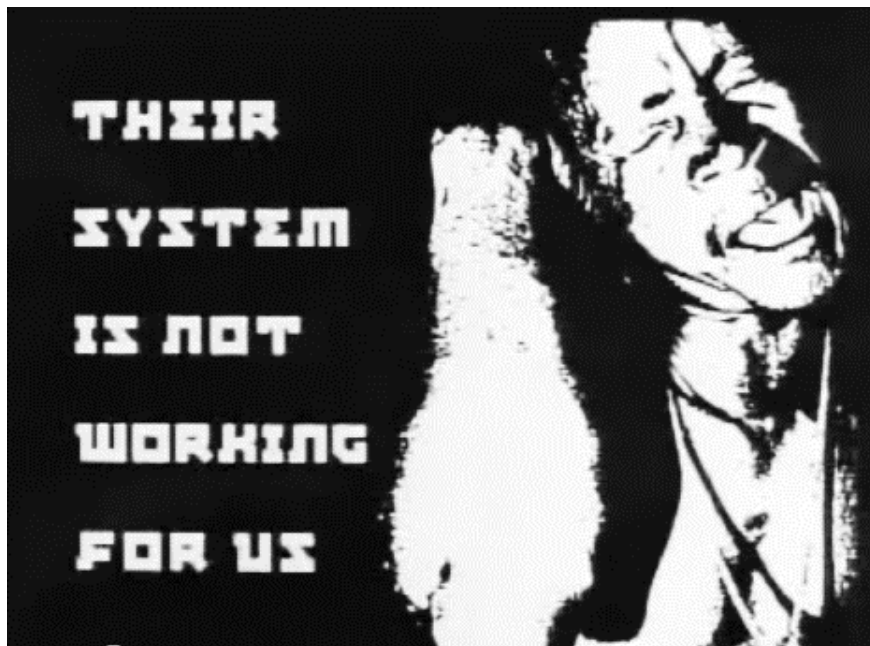
⁹ *Let's Get Free*(2000), Loud Records

fuck they schools

school is like a 12 step brainwash camp
they make you think if you drop out you ain't got a chance
to advance in life, they try to make you pull your pants up
students fight the teachers and get took away in handcuffs
and if that wasn't enough, that they expel y'all
your people understand it but to them, you a failure
observation and participation, my favorite teachers
when they beat us in the head with them books, it don't reach us
whether you breakdance or rock suede addidas
or be in the bathroom with your clique, smokin reefer
then they know they math class ain't important 'less you addin up cash
in multiples, unemployment ain't rewardin
they may as wall tech extortion
you either get paid or locked up, the principal is like a warden
in a four year sentence, mad niggas never finish
but that doesn't mean i couldn't be a doctor or a dentist

cuz for real, a mind is a terrible thing to waste
and y'all class niggas with y'aal nose up
cuz we droppin this shit on this joint, fuck y'all
we gonna speak ourselves
knowwhatimsayin? cuz see the schools ain't teachin us nothin
they ain't teachin us nothin but how to be slaves and hardworkers
for white people to build up they shit
make the businesses successful while it's exploitin us
knowwhtimsayin? and they ain't teachin us nothin related to
solvin our own problems, knowwhatimsayin?
Ain't teachin us how to get crack out the ghetto
they ain't teachin us how to stop the police from murderin us
and brutalizin us, they ain't teachin us how to get our rent paid
knowwhatimsayin? they ain't teachin our families how to interact
better with each other, knowwhatimsayin? they just teachin us
how to build they shit up, knowwhatimsayin? that's why my niggas
got a problem with this shit, that's why niggas be droppin out that
shit cuz it don't relate, you go to school the fuckin police
searchin you, you walkin in your shit like this is a military compound
knowwhatimsayin? so school don't even relate to us
until we have some shit where we control the fuckin school system
where we reflect how we gonna solve our own problems
them niggas ain't gonna relate to school shit, that just how it is
knowwhatimsayin? and i love education, knowwhatimsayin?

but if education ain't elevatin me, then you knowwhatimsayin? it ain't takin me where i need to go on some bullshit, then fuck education knowwhatimsayin? at least they shit, matter of fact my nigga this whole system can suck my dick, biatch!!

Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ

- 6/11** **"Η συνέλευση των ποντικών"**
ντοκουμέντα από παιδικές συνελεύσεις
αυτοοργανωμένη παραγωγή, 30´
- 20/11** **"Ο ανθός της ελληνικής νεολαίας"**
σταθμοί στους μαθητικούς αγώνες
αυτοοργανωμένη παραγωγή, 25´
- 4/12** **"Waiting for superman"**
κριτική των αμερικάνικων σχολείων
μέσα από την αναρχική φιλοσοφία
D. Guggenheim, 102´
- 18/12** **"Το μοντέρνο σχολείο του Ferrer"**
αυτοοργανωμένη παραγωγή, 15´
"Σχολειoff"
αυτοοργανωμένη παραγωγή-Απατρικς, 45´
- 15/1** **"Η θυσία του Κόρτσακ"**
ολοκαύτωμα και εκπαίδευση
A. Wajda, 115´
- 29/1** **"Κενά στην ιστορία της παιδείας"**
γυναίκες παιδαγωγοί
αυτοοργανωμένη παραγωγή, 20´
- 12/2** **"Just a beginning"**
φιλοσοφία με τα παιδιά
I. Baugier, J.P. Pozzi, 98´
- 26/2** **"Changed my life, Paul Goodman"**
κριτική της κατεστημένης παιδείας
J. Lee, 90´
- 18/3** **"Pesta. Ένα εναλλακτικό σχολείο"**
κέντρα παιδικής αυτονομίας στο Εκουαδόρ
R. Riess, L. Wild, 70´
- 1/4** **"Η ζωή και το έργο του Φρενέ"**
αυτοοργανωμένη παραγωγή, 30´

Παρασκευές στις 8μμ στο Μικρό Δέντρο

μετάβαση: λεωφ. 37, στάση Τέρμα <http://alliotikosxoleio.espiivblogs.net/>